

Stochflecke

G. f. 170

Thes. P. VIII. 367 641.

17
EXPLICATIO

ἑλεγκτικῆ

Evangelii Dominicæ secundæ
Quadragesimæ sive Reminiscere.

Quam

DEO DUCE

P R E S I D E

Dn.

JOHANNE GERHARDO

DOCTORE ET PROFESSORE,

Theologo, p. t. Academiae Jenensis Re-
ctore, & Theol. Facult. Decano.

Suo

Patrono & Praeceptore honorando,

Publicè

ad disputandum proponis

MICHAEL WALTHERUS

NORIBERGENSIS.

Ad diem Decembris.

ANNO M. DC. XVII.

J E N Æ

Typis TOBIÆ STEINMANNI.

בְּשֵׁם יְהוָה

EVANGELIUM DOMINICÆ REMINISCERE.

Matthai cap. 15. à vers. 21. usq. ad 29.

Marci cap. 7. à v. 24. usq. ad 31. exclusivè.

THESIS PRIMA.

Cœlesia sub CHRISTI vexillo *militans* verissimè dicitur, *Lilium inter spinas Cantic. 2, 2.* Quid enim aliud tota hominis vita super terram, quam *perpetua militia*? *Job. 7, 1.* Hostem fovemus *intra nos*, veterem nempe Adamū & carnem, quæ suis delictis & cupiditatibus pugnat *adversus Spiritum Gal. 5, 16.* Hostem videmus *circa nos*, Mundum, qui totus in maligno positus *1. Job. 5, 19.* de quo cum non simus, propterea suis sive pressuris nos premit & odit *Johan. 15, 19.* sive blandimentis seducit. Hostem deniq; habemus *supra nos* Diabolum, principem illum aëris *Ephes. 2, 2.* cui statim in Paradiso *posita sunt inimicitia Genes. 3, 15.* hic omnium est deterrimus, perniciosissimus & impudentissimus. *Deterrimus* est, quia quicquid reperitur malorum, ortum ab eo trahit; *perniciosissimus* est, quia acutis ignitarum tentationū spinis *fragrantissimum* fidei lilium radicitus extirpare dolose annititur; *Impudentissimus* est, quia nemini hominum parcat, ipsissimum quippe Salvatorem nostrum tentando adoriri non erubuit. *Præcedenti* Dominicâ tribus integris vicibus venenata *rela sua in eum evibravit*; in hoc *præsenti* Evangelio ex *fœmineo* sexu filiam Chananaë corporaliter obsedit; *sequenti* Dominicâ virum aggressus est, quem surdum & mutum effecit. Verum enim verò ubique parùm proficit, pugnat contra ipsum *cœlestis*

Prologiū

Mich. 1. Apoc. 12, 7. Angelus ille foederis Malach. 3, 1. Leo de tribu Juda Apoc. 5, 5. qui idcirco venit in hunc mundum, ut opera Diaboli destruat 1. Job. 3, 8. nosq; de potestate tenebrarum eripiat, Coloss. 1, 13.

Proposium. II. Videre hoc ipsum est, in filia mulieris cujusdam obsessâ, ex quâ Diabolum potentissimè eiecit, eamq; sanitati integrè restituit. Quamvis autem fortissimus hic *Samson* adversus Satanam, infernalem Philistæum, semper prævaleat, & victor evadat gloriosissimus, audiemus tamen in præsentî Historiâ novum pugnandi genus, in quo ab infirma muliere vincitur, non quidem scientiâ aut potentia, sed fide, oratione atq; lachrymis. Hoc sacrum duellum, hac vice in timore Domini paucis considerabimus, totamque textus enodationem tribus complectemur partibus perstraturi 1. Pugnantium descriptionem. 2. Tergeminam consiliatorem. 3. Victorie reportationem.

*Christe potens rerum caelesti σύντρονε Patri,
Annue, quæ asseritur gloria, sola tua est.*

**Membrum
primum,
de personis
pugnantib.**

III. In singulare certamen hodiè descendunt due personæ, notatu dignissimæ, multis tamen modis impares. Una dignior est, *Jesus Christus*, qui Deus est super omnia benedictus in secula Rom. 9, 5. verusq; homo natus ex semine David secundum carnem Rom. 1, 3. separatus autem à peccatoribus Hebr. 7, 26. Altera indignior, scemina quædam gentilis, peccatrix, gravissimâ crucis mole valdè admodum onerata. Ambas hæc personæ Evangelistæ duo priores secundum præcipuas circumstantias more suo descripserunt, quas ex textu accuratius eruere non erit operæ dispendium.

**Persona
prior.**

3. Occasio.

IV. Circa primam personam observandum 1. quâ occasione ad futuram pugnam venerit. Colligitur hoc ex diligenti collatione, & narratione eorum, quæ paulò antè ab Evangelistis ponuntur. Christus hæcenus doctrinam suam Judæis magnâ cum autoritate proposuerat, eamque divinis planè miraculis clarissimè comprobaverat, ipsi verò non tantum calumniabantur dicta & facta ejus, sed etiam nefando crimine ipsum è medio tollere & interficere animum induxerant: hac causâ Christus motus posthac in Galilæa versari maluit Johan. 7, v. 1. At nec ibi diutius poterat tutus manere, ablegabantur quippe Scribæ & Pharisei Hierosolymitani præ cæteris astutiores, ut eum in sermonib. suis caperent, si quam fortè causam arriperent neci, in quam consenserant, prætexendam.

dam. Commodè autem accidit, ut viderint discipulos ejus com-
munibus illotisve manibus panes sumere, quos ob idiplum gra-
vius accusabant *Marc. 7. 2.* Disputatio hinc coepta est, de Traditioni-
bus seniorum, quas illi rigorosè observabant; hanc Christus emissis
adversariis, turbæ congregatæ suisq; discipulis prolixè declarat,
quod uterq; Evangelista studiosè commemorat.

V. 2. Unde & quo tempore. Surgens itaque Salvator abiit,
relictis Judæis, quorum impia doctrina offensus erat, & à Galilea,
sive terrà Genezareth secessit, quod incidit in trigessimum tertium
etates annum, in initium tertii anni prædicationis suæ, post tertium
Pascha ejus, notante *Baronio & Salmerone.*

2. Tempus.

VI. 3. Locus quo abiit, est vel generalis, vel specialior. Ille no-
tatur à *Matth. vers. 21.* eis τὰ μέρη in partes aut regiones, *Marcus* vocat
in *Hebræo* Tyri & Sidonis; quod *Beza & Erasmus* vertunt, in consinia, *Vulg.*
in fines, *Syrus* per singularem *ܡܘܨܪܝܢܐ* in consinium sive termi-
num.

3. Locus ge-
neralis.

Tyrus & Sidon civitates erant Phœnicia, maritimæ, anti-
quissimæ, vicinæ Galilææ Septentrionem versus, monti Libano
proximæ, ut narrant *Augustinus & Hieronymus*, fuerunt celeberrima
& munitissima emporia, quorum sæpius injicitur mentio, tam
in *sacris* *Josue 11. 1. Reg. 17. Esaiæ 23. Ezech. 26. 27. 28. Matth. 11.*
Act. 12. quàm profanis *Scriptoribus*, *Plin. libr. 5. cap. 19. Strabo l. 16.*
Urbes hæ Ethnicorum erant, *Tyrus* quidem præstantior & opulen-
tior *Sidone*, in alto mari sita septingentis passibus divisa, ab
Alexandro Magno everfa est, cui restiterat propter bellum cum *Da-*
rio gestum, teste *Curtio libr. 4. c. 16.* postea verò denuò ædificata. *Si-*
don hodiè solo prorsus æquata est, extracta olim & nomen
accepisse perhibetur à maximo natu filiorum *Chanaan*, qui nepos
erat *Chami Sidon* vocatus *Genes. 10. 15. Justinus libr. 18.* ab ubertate
piscium vult civitatem istam appellari, pisces enim refert Phœni-
cibus vocari *Sidon*, alleg. *Drusio in Com. priori ad voces Hebr. N. T. p. 161.*

VII. In viciniam harum urbium Christus se recepit, sicque
apud *Gentiles* divertit, juxta communem omnium ferè interpre-
tum. *Theophyl. Jansen. Salm. Granatens.* opinionem. Dissplicet hoc
Maldonato, qui in 1. *Tom. Com. pag. 321.* contendit, Christum tantum
venisse in fines *Galilææ & Phœnicia*, ubi *Tyrus & Sidon* erant sitæ, ac
proinde negat, Christum in terram gentilium abiisse, hoc ipsum enim
prohibuerat suis *Apostolis Matth. 10. 5.* quod nec ipse fecisse putandus est.

Discessio ad
Gentiles.

Subscribit sententiæ huic Beza in Annotat. super 7. c. Marci, inquit, intelligit Evangelista per μεθ' ἧς extremos palestinae fines, quibus à Tyro & Sidone, id est, à Phœnicia dirimitur, quod annotare placuit, ne quis existimet, dominum in eam venisse regionem, quæ inter Tyrum & Sidonem intercedit, quod opinatur Erasmus, neq; enim Palestinae fines unquam est egressus. Verùm ut ad hanc rationem prius respondeam, Christus eò sese recipiens fines Palestinae egressus non est, nam & illa ipsa regionula Syrophœnicia dicta, spectavit cum dictis Civitatibus ad terram promissionis, quamvis Judæi has nunquam obtinuerint. Interdictum. Apostolis datum quod urget Mald. non est πρὸς ἔθνη, Christus enim 1. lege ista solutus fuit. 2. Spectabat publicam saltem prædicationem ad tempus aliquod dilatam, non autem externam privatamque conversationem alias enim sæpè per Gentilia loca ambulabant, vide Johan. 4. 3. Extendebatur ad illas gentes, quæ habitabant extra promissionis territorium.

Specialis.

VIII. *Specialis locus* exprimitur à Marco v. 24. Ingressus est in domum, εἰς τὴν οἰκίαν, cujus qui hospes fuerit, ignotum est. Beza articulum Græcum expunctū cupit, ne quis opinetur, hanc domum eam fuisse, in qua Christus habitare consueverat, quam sibi domicilium in urbe Capernaum delegerat, ideoque πρὸς ἔθνη εἰς οἰκίαν non opponi dicit τὸ ἐπιπορευεῖν, quod peregrè à domo abesse significat, sed declarare κατὰ λόγον, quod est divertere seu hospitium capere.

4. Causa finalis.

IX. 4. *Cur hoc concesserit Christus?* Jansenius in Concor. cap. 61. dicit, hanc præcipuam causam fuisse, ut significaret gentium, quam sciret, vocationem, pertæsus infidelitatem Judaicam, & veluti prælagium quoddam edens ejus, quod post erat futurum, instruensq; Apostolos quid aliquando essent acturi, quomodo nimiram post ipsius resurrectionem, Judæis resistentibus Evangelio, ad gentes essent transituri. Quidam hanc potissimum ob causam eò venisse dicunt, ut à Dæmonio filiam Chananæ liberaret, adeoque sanandi gratiâ cum præconii tempus nondum aderat, Salmeyon & alii. Marcus refert, quod hoc neminem voluit scire. Quidam ideo latuisse dicunt Dominum, ut averteret calumnias Judæorum, quibus ipsum accusare possent, quod ad immundas gentes præcurreret, Theophyl. in Enarr. c. 7. Marci. Alii ideo, ut quiesceret paululum, Euthymius & alii. Etsi verò certis de causis occulta-
ri vo-

ri voluerit, subjungit tamen Evangelista; quod non potuerit λαθῆναι ex quo nominis ipsius celebritatem & famam dijudicamus, quæ tamē verba nullā absolutā important ἀδυναμίαν, quasi Christ⁹ simpliciter non potuerit latere, Deus enim facit, quæcunque vult, Psalm. 115, 3. ὅσα θέλω, γίγεται, inquit Damascenus. Sed intelligenda sunt de dispensatione ministerii ipsius, sive de tali voluntate, quali frequenter vetuit miracula sua prædicari; Breviter, voluit latere, sed compulsi eum misericordia, nè omninò lateret.

X. Circa alteram personam observandum 1. appellationis ejusdem varietas. Mulier erat, quæ olim relicto Deo Dæmonem sequebatur, nunc relicto Dæmone Deum veneratur. 1. Matthæus nominat illam Chananeam (præmittens adverbium demonstrandi ἰδὲ Ecce, quo majorem excitet attentionem ad id, quod admiratione dignissimum referendum proposuerat) respectu prosapie & generationis, erat enim ex posteris Chananzorum maledictis illis gentium reliquiis, de quibus licet Judæi mandatum habebant, ut delerent & occiderent eas, funditùs tamen simul delatas Deus nec voluit, ut nimirum Israëlitis hostes superessent, quibus exercerentur, Judic. 2, 3. utque ex illo infami hominum genere quosdam reservaret Ecclesiæ suæ temporis progressu associandos, nec populus delere potuit, utpote post reditum ex Babilone ad paucitatem reductus, & insuper sub Romanorum potestate post constitutus. Quidam mulierem nostram ideò Chananeam dici volunt, quod oriunda fuerit à Cana, quæ oppidum erat in illis partibus asser in illo tractu situm. sed Orthographia repugnat, nam Cana ista per p scribitur Jos. 19, 28. Græcè per κ sive c nostrum non-aspiratum. Johan. 2, 1, 11. Terra verò Chanaan per γ Gen. 10, 19. Exod. 23, 28. & passim, Græcè per κ æquipollens nostro ch, quo posteriori modo ab Evangelistis scribitur, idem Syrus observat, cui dicitur כנענית. 2. Marcus nuncupat ἐκνηνία Græcè canam, quod vertit Vulgata, gentilem, ratione vitæ & religionis, non propter linguam, ut aliis visum est, Judæi enim cæteras gentes omnes fidei professione à constitutis Mosaicis discrepantes habebant pro gentilib. sicut ipsa s. Scriptura plurimis locis universum populorum orbem in Judæos & Græcos dividit, quod procul omni dubio ab eo factum, quia olim Orbis Mœnarchia penes Græcos fuit, qui rerum etiam

Persona ab
tera.

1. Appellatio.

Chananeam.

Græcè.

etiam apud Syros potiri erant, Jan. l. all. Ethnica igitur fuit hæc mulier, cui tamen rumor de Messia non poterat ignotus esse, maxime apud Tyrios & Sidonios, quos inter vivebat, nam multi jam antè ex Idumæa illisque locis ad Christum convenerant, celebrem illam concionem Marc. 3. Luc. 6. audiverant, & quæ edebat miracula, conspexerant, unde plerisque etiam de facie notus fuit. 3. Præterea Marco dicitur Συροφωινισσα, Veteres quidam Codices legunt συροφωινισσα, Complut. συροφωινισσα, quorum altero videtur totum quid significari, altero verò pars ejus, ex mente Beza. Syrus reddit, ex Syria Phœnicia, discrepantia est levis, sensus idem. Dicitur ita ratione patriæ & habitationis. Syriæ nomen latè patet, ita ut simul Babyloniæ & Mesopotamiam complectatur Plin. lib. 5. c. 12. in qua provinciæ sunt multæ, & inter eas Phœnicia, tanquam pars Syriæ; trans Libanum ergò quicquid Phœnicia est, Syria circumfundit & eo terrarum confinio factum, ut qui juxta habitant voce composita Syrophenices appellarentur, ut in Asia Gallograeci, in Æthiopia Libyæthiopes &c. Vide Salmer. p. 188. col. 2. Tom. 6. de miraculis Christi, & Jansen. p. 404. quibus tamen non nihil discriminis hac in parte intercedit.

Syrophenice
nissa.

2. Calamitas
sive afflictio.

XI. 2. Domestica calamitas. Fœmina hæc dum nullâ afflictione premitur, frigide admodum curat Christum, ipsiusq; gratiam, cum igitur crux optimum sit Pharmacum ad salutem, Nazianzen. realem Deus mittit concionatorem, Diabolum per filiam oblectam loquentem, quæ cruce urgentissimâ aditum ipsi ad sese pandit. Quod verò ad ipsam calamitatem spectat, mater eam significantius exponit, cujus verba Matthæus ita effert, ἡ θυγάτηρ μου κακῆς δυνάμεως ἐστίν. Marcus ipse sic effatur, ἀνεκατα γὰρ ὑμῶν πρὸς αὐτὴν, ὥστε εἶπε τὴν θυγάτηρα αὐτοῦ. (nota idiotissimum Hebraicum, quo pronomen relativum αὐτῆς pleonasticè ponitur, idè in Complut. non habetur.) καὶ αὐτὴ ἀπεκρίθη λέγουσα

Subiectum
geminum.

XII. In tam acerbâ afflictione, ut eò rectiùs percipiatur, notabimus, subiectum genus & modum ejus. subiectum est geminum, unum condolens sive mediatum, quod patitur internè & spiritualiter, mater nimirum tristissima, tantò ægrius hoc malum ferens, quanto filiam habebat chariorem, quanto dolor ejus gravior, horribilior, acrior. alterum sustinens & immediatum, quod patiebatur externè & corporaliter. Filia nempe quæ fortè unica matris suæ, & quidem non usque adeò provectæ ætatis, sed tenella, etenim Marcus vocat eam θυγάτηρα σιλιᾶν, unde Syro dicitur *ܡܪܝܡ ܡܢ ܨܝܕܘܢ* adolescensula

filia seu puella. Genus calamitatis, quo cum conflictabatur misera non *Genus.*
 fuit rei familiaris jactura, non morbus quispiam vulgaris *Epilepsia,*
Apoplexia, Febris &c. qui omnes ceteroquin satis sunt graves & mo-
 lesti, sed *corporalis diaboli obsessio,* qua homini in hac vitâ nihil inco-
 lerabilius, nihil horribilius obtingere potest. *Marcus* vocat *πυρομα-
 χία*, impurum, immundum, spurcum & scelestum spiritum, vid. *Scap.*
in Lex. in voce κατὰ δαίμονα, Afflictiſſima mater tam tragici casus *αυτοβία*
 valdè *ἐμπατισμάς* rem proloquitur, *filia mea δουλοποιήθη,* diabolizatur,
 à diabolo tenetur & possideretur, ut iterum *Scapula* exponit. Novi qui-
 dam Interpretes malè vertunt, *furiâ vexatur,* sic enim ex motu supra-
 naturali, sive malo, quod præter naturam est, morbum constituunt
 naturalem, rectius longè *Vulgata,* à demonio vexatur, licet crassius, *Beza*
 agitur, *Lutherus,* wird vom Teuffel geplagt / *magnus quidam Theologus,* qui
 nunc *ἐν τοῖς αἰγίοις* in suis prælect. optimè reddit, quod Græci uno
 verbo efferunt, *Sie wird durch teuffelt / der Teuffel hat sein Folter / sein* *Modus.*
Strickband in vnd an ihr. Hinc facile apparet *modus* exagitationis
 hujus, quem mater amplius depingit *νοκῶς,* quod *Vulg.* ver-
 tit, *male, Erasmus, miserè, Tremellius, pessimè,* ex Syro adverbio *בִּישׁוּן*
 quod est à *בִּישׁוּ* quæ radix Syris significat, *κακῶς αἰ τὴν* malè aliquem
 tractare. Modum hunc abominabilem & truculentum *D. Polyc. Ly-*
serus in Harm. cap. 80. his verbis describit, *Diabolus ora possessorum cir-*
cumagit, Spiritum intercludit, linguas ex faucibus procul eicit, ut à faucibus
videantur avulſæ, colla contorquet, oculos extra caput protrudit, aut in capite
torpium versat, totum denique corpus convolvit & instar pile circumrotat.
 Hæc iste. Deploranda sanè conditio, quæ adamantina corda non
 potest non efficaciter movere, miserrima hæc est captivitas, qua
 Demon est Dominus, homo servus, cujus comparatione nulla di-
 cenda est illa captivitas, qua fidelis quispiam à Turca opprimitur,
 in ea enim manus & pedes ligantur, in illa intellectus & voluntas,
 quæ sunt animæ vires. *Quis* hic non miretur rabiem diabolicam,
 & concessionem divinam? *Concionatur* tam triste spectaculum 1. de
 reatu peccati, quam illud sit abominabile. 2. de tyrannide Satanae. 3. de
 præstantia redemptionis Christi, qui solus nos ex illa eruere valet. 4. de
 miserrimo statu damnatorum apud inferos. 5. de necessitate precum & vi-
 gilantiæ Christianæ. 6. de diris imprecationibus, quibus nonnulli diabolum
 invitant, &c.

XIII. 3. Gestuum humilitas, mæstissima mater quantâ tan- 3. Humilia-
 B gatur tio.

gatur misericordiâ & ^{superioribus} vix cogitando assequi, nōdum fando proloqui valemus; Testatur luctum suum & sitientissimam sanitatis & salutis filiae suae voluntatem 1. à finibus egrediendo, non expe-
Egreditur. ctans transitum Christi, ut *duo caeci* Matth. 20. non mittens nuncios ad eum, ut *sorores Lazari* Ioh. 11. sed ipsa intus tracta venit. 2. Medi-
Inquirit. cum verum inquirendo, non consulens supersticiosas aniculas, non exorcismos, peculiare adjurationes, aliavē media illicita, quibus Ethnici alias Dæmonia pellere præsumebant, sed *medicum Israël*, qui ipse de se dicit: *אני יהוה רפואה* Ego sum Dominus medicus tuus
Convenit. Exod. 15. v. ult. 3. ipsum conveniendo, quod ubi primū sit factum, dissonantia quædam apparet inter Evangelistas. August. l. 2. de consensu Evang. c. 49. dicit, mulierem primò in domo suppliciter exorasse, ut Marcus habet, Dominum autem nihil respondentem mox egressum de domo illâ, & tunc in via contigisse, quæ solus narrat Matthæus. Alij dicunt, prius hanc mulierem euntem per viam Christum fuisse secutam, & post clamasse discipulosq; dixisse, Dir-
Acclamat. mitte illam, quia clamat post nos, tunc in domum ingressum, ut illi secreto in loco concederet, quod petebat, Salmer. l. all. p. 189. & Ians. p. 404. col. 2. Hæc sententia vero est similior, aliàs oporteret aliam esse prostrationem, de qua Marcus, & aliam, de qua Matthæus agit, hancq; extra domum contigisse, illam in eâ, cum tamen uterque Evangelista mulieri in terram prostratæ idem à Domino datum responsum fateatur. Gravissimè igitur hallucinantur, qui ex his & nescio quibus circumstantiis aliis non probè expensis, evincere satagunt, prorsus aliam esse historiam Chananæ à Matthæo. aliamq; iterum à Marco descriptam, absq; omni solido fundamento. 4. Ei acclamando, clarè prodens desiderium & fervorem suum, quo ad promptius auxilium Christum sollicitaret, quid enim aliud faciat, nisi ut clamaret, quæ tanta mala patitur? Hactenus descriptio personarū.
Membrum II. XIV. Iam utraq; spiritualis militiæ persona in arenam descendit, clāssicum acciatur & arma committuntur, utring, triplicia, singula ad singula ab utrâq; parte, nisi quod mulier in primo & ultimo conflictu immediate, in secundo verò mediate, discipulorum interpellatione adjuncta cum Christo concurrat.
Congressus primus. XV. Primum telum ad expugnandum Christum emittitur à **Mulieris Oratio.** calamitosâ muliere, quod est precatōnis artificium, cui à Christo opponitur, altum silentium. Oratio mulieris brevis quidem est, sed ingenuas

na, sed artificiosissima, sed ex intimo corde ducta, creberrimis gemiribus, fleatibus & singultibus intermixta. *Miserere, inquit, mei, Domine Fili David, filia mea miserè à Dæmonio agitur.* Breve verbum, sed magnum pelagus confessionis! *exclamat Basilus.* Proponit enim ritè precandi causam *formalem & finalem.* *Orat 1. Sapienter,* dum con- fugit ad *verum* Orationis *objectum*, qui est solus Christus isq; totus, vocat eum *Dominum* agnoscendo ipsius *Deitatem & potentiam*, vocat *Davidis filium*, intelligendo *Humanitatem & clementiam*, sicq; *verum Deum & hominè*, *θεόν τε καὶ ἄνθρωπον* in unâ personâ, unâ adoratio- ne veneratur & invocatur, cui etiam data est potestas, ut filio hominis *Daniel. 7. 14.* *2. Orat Ardenter,* dum exprimit cordis sui affectum, *ἐλεησόν με, miserere mei,* toto exclamat pectore, nullam suam allegat dignitatem aut merita, sed ad solam & gratuitam Christi misericordiam appellat, miseriam filiae suae *ἐκ φιλοστοργίας* & materno amore propriam reputans, reminiscere & miserere mei, non filiae, nam hæc insensata jacet, ego verò cruciatu ejus crucior & mille vexor ærumnis. *3. Orat si- deliter,* dum sperat *felicem effectum*, credit Christum posse & velle auxilium ferre, *posse, quia Deum, velle, quia Messiam esse agnoverat.* *4. Orat urgens,* dum attendit bonæ causæ respectum, *Filia mea, ait, miserè à dæmonio vexatur,* nemo certè alius, præter te, eam liberare valet, meritò igitur in tantis angustiis constituta te, *bone Christe, compello.* *5. Orat perseveranter,* licet sæpius repulsam tulerit, scit n. ex uno ictu non cadere arborem, sed oportere semper orare *Luc. 18. & non deficere.*

Sapienter.

Ardenter.

Fideliter.

Urgenter.

Constanter.

XVI. Quid igitur ad tam flebilem vocem Christus? *ἐκ τῆς ἀπεκρίσεως αὐτῆς λέγουσιν, dicit Evangelista, ille verò non respondit ei quicquam.* *ἰσχυρῶς* ponitur more Hebræorum, qui sermonem pro re indeterminatâ accipiunt, sicut & Græci in illo dicendi genere, *εἰπὼν λόγον, pro loqui* O inauditam rem, contra ingenium & morem consuetum! *Verbum Patris non loquitur, sapientia Dei nihil respondet, Medicus non curat, fons misericordiae averfatur miseriam, qui non quærentes vocat, se invocantes respuit.* Si nolentes etiam compellis, inquit Origenes, quare non suscipis deprecantem? Tentatio hæc primo intuitu profectò acerba videtur, quæ absq; dubio varias & pendulas cogitationes in calamirosissima matre pullulare fecit, & afflictionē afflictæ addidit. Sed Salvator hujus silentij & moræ suæ causas habuit gravissimas, *Erweis wol wenns am besten ist / vnd braucht an uns kein Argelift / daß soln wir ihm vertragen.* Non ex superbiâ Pharisæicâ, nec Scribarum,

Christi Taciturnitas.

supercilio tacuit, quasi eam exaudire & juvare noller, eventus namque refragatur, sed ut fidem mulieris probaret, patientiam exploraret, constantiam declararet nobisq; vivæ solidæque fidei exemplar demonstraret. Vbi enim non statim exaudit ad horam, non contemnit querentem, sed exercet petentem, August. in Psal. 65. Quemadmodum causa universalis effectus facit contrarios, verbi gratiâ, Sol ceram liquefacit, lutum indurat, ita Christus intus loquebatur, extra rejicere videbatur. ἡ δὲ δεσποτὴ σιωπῆ, ἡ Χαναανίδος ἔκτανος, Domini silentium, erat Chananæa encomium, ait Basilus in Orat. 40. in Chan. Chrysostr. Hom. 44. in Gen. sic scribit, sciebat Dominus reconditam margaritam, quam latere nos nolebat, idcirco differebat, nec responso dignabatur, ut posteris omnibus, mulieris sedulitas magna foret doctrina.

XVII. Hoc tamen tentationis genus declinat insignis illa athleta partimpatentiâ, partim precum perseverantiâ, nam votum suum non cessat ingeminare, quod inde liquet, quia discipuli dicunt, clamat post nos, ideoq; vel importunitate clamoris istius, vel misericordiâ commoti (non enim opus est, scrupulosius disputare, de affectione & intentione discipulorum, quâ tum fœminam sunt persecuti) intercedunt apud Dominum, sed mulier dubium & durius fert responsum.

Congressus
Alter.

Discipulorum
Intercessio.

Dura Christi
si respon-
sio.

XVIII. Secundum ergo telum pro parte mulieris est discipulorum interpellatio, cui à Christo obtenditur, particularis vocatio. Dimitte illam, dicunt Apostoli, hoc est, amanda, expedi, in Græco enim est ἀπόλυσον αὐτήν. Quo ipso quidem Domino sermonem extorquent, ita tamen, ut data responsio non tantum videbatur, nihil facere ad fœminæ consolationem, aut filix liberationem, verum quoque omnem gratiam & opem denegare. Non sum missus nisi ad oves perditas domus Israel. Missus sum, à Patre meo, non nisi, id est, tantum ad oves quæ perierunt, Syrus legit, quæ errarunt è domo Israelis. per oves perditas intelligit metaphoricè populum Judaicum qui perditus erat, non tam ratione naturalis depravationis, quàm misere seductionis, erat quippe Pharisæicis traditionibus & cœlestis doctrinæ corruptelis extreme seductus, veluti ovium grex idoneo pastore destitutus. Matth. 9. v. 36. vocatur domus Israel, quia ab uno parente & familia Abrahami pariter descenderat.

XIX. Hæc sanè verba apparent mera fulmina, pariunt quæ tentationem priori acerbiorè & turbulentiorè, poterat enim mulier subsumere, Ego non sum de ovibus perditis Israelis. Ergo frustra auxilium imploro.

imploro. Verumenimverò utut austerà videtur responsio, non ta-
 men Christus opem ferre detrectat, neq; verbis hisce à gratiæ re-
 gniq; sui participatione fœminam excludit, sed sermocinatur, de
 officio *ἀγωνίας*, quod *particulare*, quo missus erat ad Evangelium prædi- *Officium*
 candum, editisq; miraculis confirmandum, cuius initium fieri debebat *duplex.*
 apud Iudæos Esa. 2. 3. Act. 13. 46. Hinc appellatur Christus *ἀγωνί-
 ας* Rom. 15. 8. Non autem loquitur de officio futuræ suæ *ἀποστολῆς*
ἑσπερας, quo missus est ad redimendum. hoc namq; officium est *Universe*
 ex æquo ad omnes omninò homines, nullo, nullo penitus excepto,
 Iudæos pariter & gentiles pertinet. (Possunt etiam verba ista pro na-
 tura *subjectæ materiæ* *πειρασμῶς* intelligi, Dominus enim tentatorem
 hic agens ita vult tentare, id est, explorare Syrophœnissæ constanti-
 am, D. Först in prælect. Evang.)

XX. Quantumvis autem hæc sublimiora sint, quàm ut tum
 temporis vel ipsi Apostoli, nedum fœmina intelligere potuerint,
 nihilominus tamen & hanc tentationem patienter excipit, surdis
 quasi auribus præterit, adeoq; in *ἀκμῇ* pugnæ hujus constituta nova *Congressus*
 arma arripit, tertiumq; telum ejaculatur, quod est *confidentia & summa* *Ultimus,*
 demissio, cui à Christo opponitur *indignitatis exprobratio*: demissionem *Mulieris fi-*
 & humiliationem fœminæ Marcus sic explanat, *accidit ad pedes ejus, Mat-* *ducialis de-*
thæus, veniens adoravit eum, dicens *κύριε βοήθη μου*, Domine succurre mihi, *missio.*
 græcum verbum significat ad vocem alicujus accurrere auxiliij ferendi gra-
 tia, quod aliàs *βοηθούμεν* vocant, notante Erasmo, unde summa mulieris
 fiducia & confidentia elusecit, etsi enim, vult dicere, optime Christe
 ad nos missus non sis, venientes tamen ad te non ejicies foràs,
 Joh. 6. 37. quo longius tu à me recedis, eò propius ego accedo, ad te
 venio, ante te procumbo, te adoro, adjuva me: Ecce tam altas radices in
 corde ipsius egerat concepta in Christum fiducia!

XXI. Respondet Christus iterum inclementius, & non sine *Opposita im-*
 aliqua ignominia notâ, Sine prius saturari filios, non enim est bonum & c. re- *dignitatis*
 spicit ad prærogativam Judæorum, quâ pollent præ gentibus non *exprobra-*
 quidem suo merito, sed fœderis beneficio, ideò gentes à fruitione bene- *rio.*
 ficiorum vult abstinere, non quidem absolutè & semper, sed tantisper,
 donec saturentur filii, quod ipsum & gentibus & mulieri huic opti-
 ma spei nota erat. pergit tamen interim *Salvator* durius loquendo,
ἐκ ἐστὶ καλὸν (ἐκ ἐστὶ, non licet, habet exemplar quoddam) non est bonum vel
justum, Ἔσ' ἴσ' nicht sein (opponitur enim potius *τὸ ἀδίκον* quam *ἀπίστεον*)
 sumere

Sumere five eripere panem, id est, beneficia divina gratia & miraculorum gloriam, panem inquam, filiorum, eorum quidem, quos in peculium adoptionis adscivit Deus Rom. 9. 4. & objicere five projicere (quo verbo significatur, non esse delicatum filiorum panem tam malè collocandum, quasi tribueretur non ratione & consilio, sed projiceretur temerè) τοῖς κυναίοις catellis, indignis scilicet & abjectis gentibus, qui ob idolatriæ spurcitiem canibus assimilantur. Canis vocabulum aliàs figuratè in omnibus fermè linguis vilissimum, impudentem & exosum hominem notat, observante Flacio in Aurea Script. Clave part. 1. p. 98. & 99. imò credibile est, consuevisse Judæos gentes omnes appellasse כלבים canes. Utitur autem Dominus diminutivo (quamvis Vulgata in v. 26, Matth. verterit, canes, fortè ob mysterium aliquod innuendum, ut Pontificiis nonnullis placet, quod rectè tamen aliis displicet, vid. Maldonatus) ut majori loqui videatur cum contemptu.

Mulieris
exceptio &
Inversio.

XXII. Hoc responso Dominus gravissimè & omnium aterbissimè pectus percutit, cum nò modò clamantè non exaudivit, sed insuper canis nomine invisam & exosam reddidit: Tantum tamen abest; ab arce fidei ipsam hoc ariete deturbari, ut potius fides ejus mirificè confirmetur, namque per insignem dialecticam ingeniosà inversione latam sententiam pro se interpretatur, Christum quasi proprio ferit gladio, tam penetranti & efficaci, ut ulterius reluctari neq; potuerit, neq; voluerit. Respondit enim dicens illi, ^{vai xōgō,} utiq; vel etiam Domine, etenim catelli edunt de muis, quæ cadunt de mensa dominorum suorum. Syrus hic addit particip. plur. absolutum פִּהִילִי a rad. פִּהִיל אוֹת defectivo פִּהִיל vixit, quod construitur cum nomine plur. præcedente כלבים, canes, Tremellius rectè expressit, & vivunt, posset etiam reddi, & salvandi seu servandi sunt, vide Crines in Lex. Syr.

De parti-
cula vai.

XXIII. Particulam vai quidam volunt esse contradicentis & resellentis, non approbantis, dicunt enim aliàs non faciliè apparere quomodo Chananæa argumentetur, & quâ ratione conveniat particula causalis, nam & catelli &c. Sed non est necessaria illa interpretatio particularum vai γὰρ per nam &, ut Vulg. fecit, potest enim adversativè reddi per veruntamen, quod fecit B. Lutherus, Aber doch esse die Hündlein, etc. Deinde si vel maximè priori modo exponantur, vis

vis tamen argumenti non periclitatur, nec disputationis evanescit
subtilitas, syllogismus talis est, Nullis catellis projiciendus est panis filiorum.
Tu mulier es Catellus. Ergo panis filiorum tibi non est projiciendus. Concedit
Chananaea totum, ex verbo autem contumelioso in Minore posito
occasionem depromit sic inferendi, Etiam Domine, sim catellus, ut
me esse fateor, ob id tamen non potes mihi auxilium tuum denegare, nam &
Catelli edunt de micis, quae cadunt de mensa dominorum suorum: Canem
me dicis, Ergo nutri me ut canem, interprete Chrysof. Idcirco si micas so-
lum, quas jure quasi quodam canes sibi vendicant, concesseris, mi-
hi mea q; filiae abunde satisfactum erit, neq; enim integrum filiorum
panem a te postulo, ultro me indignam judico qua inter regni liberos connume-
rer, paribusq; praeminentius fruatur cum Iudaeis. Ex quibus claret, vocu-
lam *vai* omnino approbantis esse & confirmantis, cui praecipui Interpre-
tes suffragantur.

XXIV. Interim per micas intelligit *Vix* divina gratia, mi-
nora & minus frequentia miracula Christi, quorum unicum saltem ef-
flagitat, ut nimirum diabolum ex filia pellat. Imo, eas duntaxat
micas & particulas cupit & expetit, quae non data opera objician-
tur, sed quae cadunt obiter, quas Iudaei alias negligenter & parvipen-
derent. Per mensam intelligit ipsum Christum, ex cujus plenitudine
confidit, se accepturam gratiam. Subinde autem sese profundius
demittit, non edere desiderat ad mensam collata, sed sub ea,
ὑποκάτω τῆς τραπέζης, prout loquitur apud Marcum, ad pedes domino-
rum. Iudaeos vocat dominos suos, quos Christus appellaverat filios,
quod maximae humilitatis *ταπεινότητος*. Sunt qui arbitrantur, ab ea ipsum
Christum hic vocari Dominum, locutam vero esse in plurali, sub men-
sa dominorum, propter canes, quorum quisq; suum habet domi-
num. Sed reclamatur Marcus, qui in recitatione verborum istorum
mentionem facit *τῶν παιδίων* (non *υγιῶν*, ut Matthaeus) liberorum sive
filiorum, quo ipso digito intenditur ad priorem Christi responsio-
nem, qua titulo *τῶν τέκνων* Iudaeos honoraverat.

XXV. Sic ergo mulier datum Christi responsum egregio *Membrum*
strategemate solvit, in simulatum hostem retorsit, eumq; gloriose *III.*
vicit, & ad suam voluntatem non tamen invitum traxit. *De consecra-*
scilicet est vera fidei virtus, tanta efficacia, quae vincit diabolum *ta Victoria*
I. Pet. 5. 8.

1. Petr. 5. 8. vincit mundum 1. Iohan. 5. 4. vincit invincibilem & ligat
omnipotentem. Mira μεταβολή, qui quondam inimici erant, jam amici sunt,
longinqui proximi, servi filij, qui in ignorantia erant, jam in cognitione sunt,
qui in tenebris jam in luce, in spe vitæ qui mortui erant, pauperes heredes
regni caelorum, Iudæi procul & gentes prope, filij canes & canes filij, Theodo-
retus in Psal. 9. & Pelusiota l. 1. Ep. 143. Victoriâ tantam Christus
ipse 1. predicavit fidei magnitudine, 2. filiam sanavit firma valetudine, 3.
matrem exhilaravit rei istius certitudine.

1. Fidei ma-
gnitudo
predicata.

XXVII. Origenes scitè dicit, Nihil est in conspectu Dei mira-
bile, quasi pretiosum sit & magnum, nisi tantum fides. Verissimè, Ex-
celluerat mulier nostra omninò virtutum genere, *charitas* enituit
in filiae petita curatione, & Judæorum prælatione, *pietas* in veri-
Dei inquisitione, *humilitas* in prostratione & indignitatis confes-
sione, *spes* in oratione, *prudencia* in responsis, *perseverantia* in repul-
sis, cunctis tamen prætermisissis Christus solam laudat fidem, tanquam
manuum beneficia apprehendentem & radicem reliquarum vir-
tutum omnium. O mulier, exclamat, μεγάλη σου ἡ πίστις, magna est fi-
des tua! admiratur fidem, ut nos miraremur, mirando laudabat,
quod mirandum aliis commendabat. Et certè fides illa revera
magna fuit, quia rara & eximia, non vulgaris & communis, dignum
quippe est æternâ observatione, Christum nullius hominis fidem
admiratum esse, nisi gentilium, Centurionis Matth. 8. 10. Leprosi
Samaritani Luc. 17. 19. & nostræ Chananae. Magna fuit fides, quia
constans, quia magna confidit, magna fuit quoad γῶσιν, exquisitam
enim tenuit de Christo notitiam, etiam inter medias gentes:
magna quoad κατάληψιν, assensum suum nullis idolis, nullis fabulis
sed iis solis præbuit, qui referebant, Jesum Nazarenum esse
Prophetam & Semen promissum, omnia præstare potens: ma-
gna quoad ἀποφοβίαν, nullis conatibus & tentationibus licet acu-
tissimis & verè ignitis à semel conceptâ fiduciâ absterri se
passa est, donec exaudita fuit, persuasissima mansit, Christum
sibi credenti; & ex magnâ hac fiduciâ constanter supplicanti, fore
propitium. magna denique fides erat quoad applicationem, firmiter
credidit, si Christus vel verbum dixerit, filiam suam à dæ-
mone liberatum iri. Non tamen existimandum est, tantam fidem
& virtutes hinc promanantes mulierem ex sese, & naturalibus
liberi

liberi arbitrii viribus habuisse, quamvis enim audiverat celebrem
mirabilium operum Domini famam, atque ita fidem ex auditu
conceperat, tamen quod vera esse crederet, quæ de illo dicebantur,
quodq; filia suæ salutem à Christo sibi polliceretur, neq; ex se, neq;
ex publicâ famâ, sed ex Spiritus sancti operatione est consecuta.

XXVII. In illultri hoc fidei elogio non acquiescit Salva ^{2. Filia Ga-}
tor, sed insuper petitam filia sanitatem largiter impertit, Spiritumq; ^{letudo resti-}
impurū jam cessisse indicat, *Fiat tibi sicut vis, propter hunc sermonem va- ^{tuta.}
de, exiit Dæmonium à filiâ tuâ. Tu filiam cura, tu esto Medicus, tibi com-
mitto medicamentum, exponente Chrysostom. non quod mater ipsa sa-
nitatem contulerit, sed quia Christus ad causam impulsivam, fi-
dem nempè respexit, quæ erat in istâ, quâ, ut & inde orto sermo-
ne, ita delectatus fuit, ut gratiam & clementiam suam antè oc-
cultatam, efficacissimè manifestaverit.*

XXVIII. Etenim ad hoc Christi verbum *cum abiisset mu-* ^{3. Matris}
lier in domum suam, reperit Dæmonium exiisse & filiam iacentem super le- ^{certitudo}
ctum, non tamen amplius *agrotantem,* sed ex perpeffis paroxysmis ^{confirmata.}
liberatam suaviter respirantem, & cum non ita pridem variè fuerat
exagitata, jam pacatè & sedatè decumbentem. Matthæus notat, quod
filia sanata sic dicit rñs dæmonis, ex eo ipso tempore & momento, quo
Dominus dixerat, fiat tibi sicut vis, fortassis mater de sanitate filia
certior facta ad Christum rediit, perinde ac leprosus, ut ipsi gra-
tias ageret, simulque narraret, quod ex illa hora filia sua sanata
esset.

XXIX. *spiritualem historiae hujus expositionem Theophylact.* ^{Sensus spi-}
in Enarr. cap. 7. Marci, ita format: Unusquisq; nostrum quando peccat, ^{ritualis &}
mulier est, hoc est, infirma anima. Phænissa autem tanquam rubrum & ^{Mysticus.}
sanguinarium & cruentum peccatum habens. Filium autem habet talis
mulier, sive anima, quod habet Dæmonium, nam mala opera sunt Dæmo-
num. Peccatores itaq; cum simus, canes nominamur immunditiâ pleni, pro-
pter quod & indigni sumus, quod accipiamus panem DEI, id est, communi-
semus immaculatū mysterium. Quod si per humilitatem nosmetipsos agnove-
rimus, & confessi fuerimus, nos esse canes, enarraverimusq; peccata no-
stra, tum sanabitur filia nostra, id est, opus
Diabolicum.

C

QVÆ-

QVÆSTIONES DUBIÆ EX HOC
EVANGELIO.

Quæstio I.

An pius quisquam salvâ conscientia possit in-
teresse Sacris Pontificiorum.

Ad gentes Christum abiisse, th. 7. assertum est, quæcum-
vel nullius vel diversæ religionis homines à Judæis Dei populo
fuerunt, non incommodè hæc quæstio venit decidenda. *In iudic*
quidem extra omnem dubitationis aleam ponimus, & ut *in aucto*
concedimus, *Licet omnino cum infidelibus, hæreticis, Pontificiis, alijs*
omnibus fidei confessione à nobis differentibus, sive extra, sive in Ecclesiâ po-
liticè conversari, commercia exercere, conventus instituere, de Rei-
publicæ tranquillitate deliberare, mutuis officiis ipsos prosequi &c.
Quandò verò de sacris quæritur, tunc cautò opus est, ne aliquid cum
perpetuò conscientia scrupulo, dato scandalo & salutis da-
mino committatur. Rem proinde omnem duabus includam posi-
tionibus. 1. In negotiis Ecclesiasticis rebusq; conscientiam & salutem spe-
ctantibus nemini candido Lutherano concessum est, vel ore, vel gestu, vel signis
externis quibusvis fidem suam dissimulare. Probatur 1. à fidei relatione,
fides & confessio *ad peccatis* coherent, corde quidem creditur ad
justitiam ore autem fit confessio ad salutem Rom. 10, 10. Credidi propter
quod locutus sum, inquit, David Psalm. 116. Prosper, veritas & credenda &
proferenda est. 2. à severâ comminatione Matth. 10, 32. Qui negaverit me
coram hominibus, negabo & ego eum coram Patre meo caelesti. 3. à pœna-
rum irrogatione, Quoniam tepidus es, hoc est, vertumnus, neq; frigi-
dus, neq; fervidus, incipiam te evomere ex ore meo, dicit Filius Dei Epi-
scopo Laodicensi apocal. 3, 6. 4. ab aliorum offensione, infirmus fra-
ter inde scandalizatur, infidelis autem in suis opinionibus confir-
matur, sed va illi, per quem venit scandalum! Matth. 18, 7. Nec juvat eos
qui contra sentiunt, exemplum Nicodemi, qui præ metu Judæorum
confiteri noluit, quod de Christo credidit, nam quid ille senserit de
Christo, magis magisq; patefecit Iohan. 3, 1. cap. 7, 51. & ipso tan-
dem facto comprobavit cap. 19, 39. Dum periculosissimo tempore
corpus Christi potere ausus fuit terræ demandandum, sunt enim
fidei.

fidei, ut sua inchoamenta, ita quoque incrementa & complementa.
Nec etiam illud excusationem meretur, quod dicunt, in corde suo
se veram fidem amplecti, ore tenus autem duntaxat aliorum reli-
gionem simulare ad evitandum periculum, magis enim oportet Deo
obedire quam hominibus Act. 5, 29. & quid prodest homini, si universum
mundum lucretur, animæ verò suæ detrimentum patiat? Matth. 16, 26.
imò nec pollicitè boni habentur, qui mel in corde fovent, & fel in
ore, unâ manu panem, alterâ lapidem gestant, taceam ut coram
Dei tribunali bilingues isti consistere possint, cum is non solum
cordis, sed totius hominis obedientiam requirat Deuter. 6, 5. II. Sa-
tris quibusdam Pontificiorum Lutheranus interesse potest, modò caveat, ne vel
superstitione, vel callidâ simulatione impietatem videatur approbare. Cere-
monia Papistica non sunt unius generis, quedam enim existunt
apertè idololatricæ, ut *Invocatio Sanctorum*, *Vigilia mortuorum*, *Mis-
sa* &c. quedam penitus ineptæ, ut variæ *gesticulationes*, quedam impiè
quidem respectu meriti ab iis præceptæ, ut *Ieiunia* &c. quedam de-
nique indifferentes, quarum usus liberè permittitur. *Idololatricis* sa-
cris tum in Deum, tum in Christi meritum blasphemis homo
Christianus nullo modo sese attemperare debet, prohibetur enim
jugum ducere cum infidelibus 2. Cor. 6, 14 jubetur ne communitet operibus
infructuosis tenebrarum, sed magis ut ea redarguat Ephes. 5, 11. Jubetur ne
Ave dicat Pseudodoctoribus 2. Ioh. 1. v. 10. nec genua sua coram Idolis flectat,
manum vé eorum exosculetur 1. Reg. 9, 18. sed ut Dominum Deum adoret,
ipsi soli serviet, Matth. 4, 10. non solum cultu interno & spiritali, sed
etiam externo corporali Esa. 45, 23. Interim tamen templa Papistarum
potest ingredi, & sacra eorum intueri, ut aliquando de abomina-
tionibus istis interrogatus testari possit tanquam *idololater*, nul-
lo autem planè corporis motu nutuq; simulet, se abominationes
istas probare, sed potius externis gestibus ostendat, se illas seriò
improbare & detestari; quemadmodum Paulus illasâ pietate non
modò circa omnes Atheniensium aras obambulavit, verùm etiam
oculos huc illuc circumtulit, & quid in unaquaque ara scriptum
fuit, conspexit, ita tamen, ut omnium superstitionum neglectum
præ se ferret Act. 17, 23. Quid enim culpæ attraheret solus aspe-
ctus, vel ingressus, si absit superstitio & simulatio? Atque sic quo-
dammodo illi excusari possunt, qui vel *Studiorum*, vel *mercimoniorum*,
vel *opificiorum* gratiâ in locis peregrinis aliquantisper commorari
coguntur

rogantur, ubi Romana Thais dominium occupat. In genere tamen monemus, longè satius esse, à sacris istis se separare, quam eadem frequentare, propter illud *Syracidae*, qui amat periculum, peribit in illo. Vide *Luther. Tom. 6. Ienens. Germ. pag. 339. Edit. prior.* qui unumquemque remittit ad suam conscientiam. Consule quoq; *Lobeck. Diss. 17. in Aug. Conf. membr. 4. D. Först. in Thes. Catech. dec. 1. Ex Symb. Ap. probl. 7. & Dec. 1. Orat. Dom. probl. 6.*

Quæstio II.

Utrum liceat concionari & Sacramenta administrare in iis templis & aris, in quibus olim viguit idololatria Papistica?

Quia Salvator miraculum Satanæ filia Syrophœnissæ in talibus locis perpetravit, quæ idolomania crimine notata erant, non inconcinne præsens problema movebitur. Circa illius negationem Calvinianis cum Anabaptistis magnus intercedit Syncretismus, ut & in aliis dogmatibus benè multis. De Catabaptistis constat, quod templa in quibus ante hac filius perditionis *Διὺν* conluit, fugiant, & vel in domibus, vel sylvis, vel alibi sub dio convenire soleant, ne quid deputativâ suâ sanctitate videantur deperdere. Ita quoq; universo terrarum orbi jam pridem innotuit, quo in tempestivo & vesano zelo Zwinglio-Calviniani in Belgio, Gallia & quibusdam Germaniæ locis Archi-Patriarcham suum Carolstadium *Εισκοπέδον* secuti, imagines & altaria sub reformationis prætextu diruerint, & egregiè sculpta tabulata omnia bipennibus & malleis confregerint, *Psal. 74, 6.* ut nempè habeant templa similia Synagogis Judæorum & Moscheis Mahometanorum, Saracenorum & Turcarum, ut loquitur *Præclariss. Dn. Schröderus in Fascic. Contr. Theol. Apodixi 7. pag. 392.* Utraq; cohors non sapit, quod dicitur, in loco, sed vehementer delirat. Prioribus opponimus exemplum 1. Christi, qui in Scholis & templo Hierosolymitano quotidie docuit *Matth. 26 55.* licet fuerit spelunca latronum *c. 21, 13.* ibidemque viguerit falsa Phariseorum doctrina, cui hodierna Pontificia valdè affinis est, si non eadem, prolixè id demonstrante *D. D. Meisnero in Consul. Cathol. Læssio oppositâ, part. 1. memb. 4. 2. Petri & Iohannis*, qui ascendentes in templum sanarunt claudum, ubi Petrus concursu populi facto

facto egregiam habuit concionem de Christo *Act. 3. & 5. 3. PAU-*
li qui Athenis non tantum in synagogis Judæorum & in foro do-
cuit, sed etiam in Arcopago, *Act. 17.* ubi Martis statua prostabat,
Osiand. in Enchir. contra Anabapt. cap. 6. Coroll. 2. ita templum Ephesi-
num idololatricis Dianæ cultibus consecratum non præcepit di-
rui *Act. 19.* In navi, qua ex Insula Melita ferebatur Romam, ima-
gines Castoris & Pollucis idololatriæ nautarum deservientes re-
linquit Apostolus suo loco *Act. 28.* cum interim nec preces suas
nec concionandi occasionem intermiserit, *Vide Gesner. in For. Conc.*
disp. 15. cap. 4. Posterioribus regerimus, nos non negare, altaria remo-
veri posse modo id non urgeatur ut simpliciter necessarium, & fiat
per Magistratum consentiente & prius rectè institutâ Ecclesiâ, nec
conjunctionam habeat veræ doctrinæ labefactionem: Quia autem
adversarii altarium demolitionem solo novandi studio sub neces-
sitate urgent, proprio & plebejo ausu insciis sæpè Ecclesiis & Magi-
stratibus aggrediuntur & Orthodoxæ religionis nostræ obliquè
latus petunt, proximum non ædificant, sed graviter offendunt, uti-
mur nos in his similibusq; negotiis libertate Christianâ, & ad
Cœnæ Dominicæ celebrationem altare adhiberi posse intrepidè
affirmamus. Nec unius teruncii est, quod *Anhaltini* hoc ipso no-
mine in Ecclesias nostras tantoperè defæviant & debachentur,
altaria nempe apud eas horrendis sacrificiorum idololatricorum
^{βδελύγμασι} deservire: nam 1. quæ sit Ecclesiarum nostrarum de
S. Sancta Cœnâ sententia ad oculum patet ex *Augustan. Confessione*,
quæ nec ficticio Missarum sacrificio nec Pontificiæ ^{μετυσιασεως} er-
rori ullo modo patrocinatur, quicquid etiam contra deblaterent
maleferiati quidam homunciones, neque ullius idololatriæ, quam
committeremus, nobis sumus conscii. 2. altaria in Papatu deser-
vuisse missis ^{ταῖν ἀμφοῖν} largimur, sed aliud est *tunc*, aliud *nunc*, ejus-
modi altaria nos etiamnum hodiè retinere strenuè inficiamur,
contemnimus & rejicimus ab usum, defendimus legitimum usum,
abusus enim rei substantiam & usum nequaquam tollit, aliàs ipsa
S. *Scriptura*, qua ceu in instrumento errorum abutuntur hæretici, imò
Sol, Luna, totusq; *cæli exercitus*, quem Ethnici adorarunt, tollendus
foret & destruendus. *Neq;* locum hic obtinet illa exceptio, perpe-
tuam esse relationem inter altare & sacrificium, hoc ergo destru-
cto, illud quoq; destrui oportere, *etenim* 1. tam sacræ, quam profa-
næ histo-

na historiae testantur, altaria propter alios etiam fines erecta fuisse, quam ut sacrificia in illis peragerentur. Vide *Jos. 22. 26. Herodot. l. 1. hist. f. 27. 2.* Sic sanè relatio perpetua, quid autem hoc ad absolutum, mensas nempe lapideas, quæ solam nominis appellationem vel ex usu, quem in oblatione munerum in primitiva Ecclesia habuerunt, vel ex abusu ad quem in Papatu fuerunt adhibita retinent. *D. D. Praeses Tom. 5. Loc. de S. Coena cap. 25. pag. 548. & D. Meisnerus in 2. part. Phil. Sob. Sect. 1. cap. 1. quest. 19. pag. 266.* Sic ergo omni superstitione remota, ut templis ita quoque altaribus sanctè uti licet, loca enim sanctitatem verbo & Sacramento neque conferunt, neque detrahunt, sed potius loca per verbum sanctificantur.

Quæstio III.

An interpellatio discipulorum sit exemplum
Invocationis Sanctorum defun-
ctorum?

Sanctis defunctis debitum honorem & venerationem Ecclesia nostra nec denegant, nec derogant. Is verò honor Sanctis est *debitus* 1. ut Deus in iis celebretur. 2. dona ipsorum amplificentur & sancti ipsi laudentur, qui illis fideliter sunt usi. 3. ut virtutes ipsorum ad imitationem proponantur, *Apolog. Aug. Confess. pag. 223. 224.* Assentatores autem sedis Apostaticæ, hoc vero honore sanctos spoliant, omnesque suas superstitiones sub Sanctorum memoriâ occultare satagunt, volunt enim consequens esse, *Si Sancti sunt venerandi, Ergo sunt invocandi & adorandi.* Ergo suffragia patrocinia, merita, protectiones & auxilia Sanctorum sunt imploranda. *Vid. Chemnit. part. 3. Exam. Conc. Trid. p. 223. in oct.* Inter multas verò malè consarcinatas ratiunculas, non postrema est, quam ab exemplo discipulorum ex hodierno Evangelio impiæ suæ opinioni prætexunt, sic enim scribit *Stapletonus in promt. Cathol. part. 3. Fer. 5. hebdom. 1. Quadrages. pag. 41.* *Intercessio hæc discipulorum pro muliere Chananeâ, à Christo primâ vice nihil impetrante, exemplum esse potest invocationis Sanctorum, ut pro nobis apud Deum intercedant, cum à Deo confestim non exaudimur, ad majorem videlicet fidei, patientiæ & perseverantiæ nostræ probationem, sicuti cum Chananeâ Christus hic egisset, tantisper eam exaudire differens, donet sæpè atque icenditè clamasset, ipsosque*

ipsosq; Apostolos, ut pro ea apud Christum intercederent, compellasset. Hæc ille. Sed nihil hoc ad rem facit, 1. exemplum est, quod non probat, sed tantum illustrat, 2. Unde probabit, Chananæam petiisse intercessionem Apostolorum? Salmeron ipse dubitat, inquit, fortè ab eâ rogati intercesserunt Apostoli. Instat quidem Staplet, quid clamabat post Apostolos, nisi ut tacente Domino aliquod ab eo benignum responsum ipsi impetrarent. Sed clamare post discipulos, non est rogare intercessionem eorum, discipuli enim urgent dimissionem, Dimitte, inquit, quia nobis molesta est, ita ut non tam ex misericordiâ, quam impatientiâ clamoris interpellent. Quamvis autem Papista hoc vocet plusquam puerile figmentum, quod discipuli fastidiosè audierint Chananæam, tamen ipsis illud non erat rarum, vide Marc. 6, 35. 36, 52. 3. fallit consequentia, viva expetit intercessionem à viventib; Ergò hodiè sancti demortui sunt invocandi, nam Apostoli ex narratione Chananææ specietenus potuerunt percipere, quam calamitate angeretur, mortuis verò sanctis res nostræ sunt ignotæ Esa. 63, 16. Excipit, impium esse & Ethnicum Sanctos in celo cum Christo regnantes vocare mortuos, eum Deus sit viventium Deus, non mortuorum Matth. 22, 32. Exod. 3, 6. ideòq; Sanctos ad patrocinia non minus esse idoneos, quam cum in terris viverent, imò multò magis idoneos. Resp. non dicimus animas Sanctorum unâ cum corporibus extingui, aut sine vita dormire, ut quidam ex Ethnicorum grege fabulati sunt, sed vivere apud Deum 2. Cor. 5, 8. Philipp. 1, 23. & esse in manu Dei Sap. 3, 1. in sinu Abrahæ Luc. 16, 23. Interim ad ostendendum discrimen inter Sanctos, qui in hac vitâ nobiscum adhuc commorantur, & illos qui in Domino discesserunt, hos usitatè vocamus mortuos, illos vivos, sic enim ipse Spiritus sanctus loquitur in Scriptura, Beati mortui, qui in Domino moriuntur Apocal. 14, 13. mortui in Christo resurgent primò 1. Thess. 4, 16. Sive vivimus, sive morimur, Domini sumus, Roman. 14, 8. Quomodo autem magis sint idonei ad ferenda patrocinia quam cum in terris viverent, non video, fortassis quia in feliciore statu positi, sed istud ipsos quidem multum, nos verò nihil javat. Deinde quomodo quaeso ibi magis patrocinarentur nobis, cum neq; in his terris ulli corâ Deo patronum pro nobis egerint, non opus est patronis apud Deum, neque ullo discursu, ut blandiaris aliis, sed licet solus sis patronoq; careas, & per te ipsam Deum preceris, tum voti compos erit, ut orthodoxè loquitur Chrysostomus. Merito itaque invocationem & cultum Sanctorum, quem Pontificiâ

Pontificii urgent rejicimus & ut Antichristi foetum abominamur, destituitur enim 1. *omni Sacr. Scriptura fundamento.* 2. *impingit in honorem Dei proprium.* 3. *in honorem Christi Redemptoris.* 4. *in honorem Christi intercessoris.* 5. *in honorem Christi sanctificatoris.* 6. *in honorem Christi regis.* 7. *dirigitur ad ignorantes.* 8. *ad improbantes.* 9. *est multo modis lubricus incertus.* 10. *& superstitioni Ethnicæ obnoxius.* Singula membra eruditissimè, ut omnia, probat & declarat Rever. Dn. Schröderus in *Apodixi 6. Fas. controv.* Vide etiam D. D. Menz in *Disp. 6. contra Pistor. Apostat. pag. 327. & seqq.* D. Joan-Jacob. Bernhardi, in peculiari libro ante sexennium de *invocat. Sanct. consecr. pro & edito.*

Quæstio IV.

An Christus missus sit mediator omnium hominum?

In assertione quæstionis hujus etsi Scriptura tam sit perspicua, tam aperta & clara, ut vix apertius quid dici possit, dum Christum 1. *pro toto mundo* 1. *Johan. 2, 2.* *Johan. 1, 29. cap. 6, 51.* 2. *Corinth. 5, 19.* 2. *Pro omnibus hominibus* *Esa. 53, 6.* *Johan. 1, 9.* *Rom. 5, 18, 19.* 2. *Corinth. 5, 14, 15.* *Col. 1, 20.* 1. *Timoth. 2, 6. cap. 4, 10.* *Roman. 8, 32.* *Tit. 2, 10.* 3. *etiam pro impiis & eis qui sua culpâ damnantur* *Roman. 4, 16.* 1. *Cor. 8, 11.* *Hebr. 6, 14. cap. 10, 26.* 2. *Pec. 2, 1.* satisfecisse & mortuum esse evidentissimè testatur, Beza tamen & gregalibus hoc visum est intolerabile *Resp. 2. ad Colloq. Mompel. pag. 215.* Pareus in *addit. ad Catech. Vrsini* urget, quod Salvator in nostro Evangelio dixit, *Non sum missus NISI ad oves perditas domus Israël.* Indeque contra generalem Christi redemptionem ratiocinatur. Verùm jam superius *thesi 19.* responsum est, dictum hoc *de munere Prophetico & Ecclesiastico*, quod tùm temporis Christus propria persona propagaturus erat, non autem *de Sacerdotali sive Mediationis officio* esse accipiendum. 2. addimus nunc, Si horum verborum is cesserit sensus quem adversarii volunt, propter exclusivam, nisi, sequeretur pro nullo Calvinistarum Christum esse mortuum, nisi qui à Judæis duxerit originem, Vide *Schafman. de prædest. pag. 143.* sequeretur etiam nullum omninò ex omnibus gentibus esse electum, quod absurdum; neque enim responderi potest per *Israëlitas* intelligi *Spirituales Israël.*

Israëlitas, qui sunt ex fide Israël, quia Chananaea illa foemina fuit ex numero spiritualium Israelitarum, siquidem fides ipsius magna erat, & tamen Christus dicebat, se ad eam non esse missum. *Dn. Praef. Tom. 2. Loco de Elect. & Reprob. §. 121. 3. Oves dicuntur ἐν πλάτῃ, non soli electi, sed etiam illi, qui à bestiis dilaniantur, devorantur & à Pastoribus improbis perduntur, quod agnovit Marloratus, qui perditas oves universam Abrahæ posteritatem notare contendit, in Comment. super h. l. Etsi autem Christus ex sua parte id omne præstitit, quodcunq; ad nostram cum Patre reconciliationem unquam requiritur, ideoq; pro omnibus sufficientissime satisfecerit, non tamen omnes homines parte merito fruuntur, cum maximæ ipsorum parti desit fides, manus illa arripiens sive ἀρπίζῃ, quæ beneficia sibi tenetur applicare, unde fit, ut meritum Christi ex hominum parte & respectu applicationis evadat particulare, quod Christi & acquisitionis respectu est & manet universale.*

Quæstio V.

An & quomodo vocatio DEI vocantis ad participationem regni sui sit universalis?

Cohæret hæc quæstio cum præcedenti, & quia in Evangelio Tyri & Sidonis fit mentio, de quibus Christus Matth. 11, 21. dixit. *Si ibi factæ essent virtutes, quæ factæ sint in Chorazin, Bethsaida, Capernaum &c. quod olim in cilicio & cinere egissent poenitentiam, paucis eandem ventilabimus. Meritum Christi & partam merito salutem omnibus hominibus à Deo promitti & offerri, sicq; omnes ad cælestis regni participationem vocari, clarissime docet verbum Dei, ut non immeritò sive inscitiam, sive malitiam Zwinglianorum & hic miremur, qui ex parte Dei inefficacem quandam constituunt vocationem, quasi Deus arcanâ suâ voluntate nunquam voluerit omnes vel planè vocare, vel efficaciter vocare, sic enim Beza, Martyr, Zanchius, Bucanus, Rennecherus & alii expressè scribunt, hoc potissimum urgentes, quod nec singulis hominibus, nec omni ævo Evangelium sit prædicatum, neq; etiam nunc toto orbe prædicetur, Nos testimoniis Spiritus sancti majorem & potiozem habemus fidem, quam cæcæ rationi, Deus enim omnino verè & sincerè vocat omnes homines Matth. 11, 28, cap. 28, 19. Marc. 16, 16. Luc. 24, 47. Act. 17, 30.*

D Coss.

dehabet universalitati vocationis, Deus enim *juxta voluntatem antecedentem* omnes quidem ubique & semper vult vocare, sed non absolute, verum *conditionate & determinate*, si oblatam gratiam non respiciant & contemnant, quia autem maxima pars hominum erga verbum est contumax, hinc *voluntate consequenti*, quæ est *justitiæ*, multi privantur verbi ministerio tum propter majorum ingratitude, tum *propria* ob oscitantiam, pertinaciam & scelera alia plura. Imò & illi qui visibili verbi ministerio destituuntur, nihilominus *hodieque vocantur*, licet paulò *obscurius & generalius*, partim per Dei notitiam in visibilibus mundi operibus propositam *Roman. 1. 19. 20. 21.* partim per conscientia stimulos *Roman. 2. 15. 16.* partim per Ecclesie celebritatem, partim denique per exempla eorum, qui ex gentilitate vera Ecclesie sese associarunt *Act. 2. 5. &c.* Vocatio una est & eadem, licet *modus* vocandi sit *diversus*. Quæ omnia fusius explicata reperies apud Dn. D. Meisnerum in *Anthropol. disp. 13. quest. 3. & Schafman. lib. 1. de predest. part. 3.* Quæ contra veniunt ad ipsum *actum* reservata volumus. De Tyris & Sidoniis breviter notetur 1. eos Israelitis fuisse conterminos, facile igitur fama doctrinae & miraculorum illuc pervenit. 2. Christus ipse in partes istas secessit, *Marc. 3. 7. cap. 7. 31.* 3. ut & Paulus *Act. 3 1. 3. 4. cap. 27. 3. 4.* habuerunt beneficia reliquis gentibus communia, 5. & denegata saltem fuit ipsis specialis ista & extraordinaria ratio per miracula homines convertendi.

Quæstio VI.

An ullus homo de salute sua desperare debeat?

Inter tentationes quas Chanaanæ experta est, non fuit minima, quæ de *particularitate gratiae divinae & indignitate propria* movebatur. Contra hanc animus afflictus mature est præmuniendus & ex Israelis fontibus fortiter recreandus. Neminem autem hominū, cujuscunque tandem sit conditionis, sexus aut ætatis vel tantillū animo fluctuare vel dubitare debere Scripturæ passim demonstrat. Ecce enim, ex Dei parte adest *Universalitas* prom.

Evangelicæ, & paternæ benevolentia, comprobata, *dictis, juramentis & exemplis*: adest universalitas meriti Christi, adest universalitas vocationis ad cœlestis regni societatem. Ex parte nostra ope Spiritus sancti, adest fides vivifica complectens promissionem verbo inclusam & sacramentis obsignatam, ex quibus certissima oritur spes vitæ æternæ. Immotus ergo est hic *Syllogismus* adversus quem nec portæ inferorum aliquid prævalebunt: *Quicumque in Christum verè credit, & in eâ usque ad finem perseverat, ille indubitatè electus est & salvabitur, habent enim se Prædestinatio & Salvatio, ut decretum & decreti executio, Roman. 8, 29, 30. Atqui in Christum (subsumere quis potest) ego credo, & licet fidem sentiam languidam, tamen & hæc tantum arripit, quantum firma cum non æstimetur ex inhesionem prout virtus est, adeoque qualitas, sed ex relatione, quatenus Christum intuetur; in hac fide insuper gubernante DEO confido me perseveraturum, est enim DEVS meus fidelis, qui quod in me cœpit opus bonum, perficiet illud usque in diem Jesu Christi Philipp. 1, 6. Ergò electus sum & salvabor, nec de salute despero. Tota hæc collatio & illatio non nisi solo verbo divino innititur, nulli humanæ speculationi & opinioni. Et sanè moti problematis negativam unâ nobiscum tenere magna *reputatio* videri volunt Viri Calviniani, Zanchius libr. 5. de Nat. Dei cap. 2. pag. 658. & seqq. Tres imprimis modos rectificandæ electionis & salutis commemorat. Bucanus in Instit. loc. 36. quæst. 44. hoc consilium præbet, ad verbum & voluntatem Dei in eo revelatam tentatus confugiat, ut ei obediendo salutem consequatur, nec cuiquam desperandum est de misericordia Dei, quamdiu quis non peccat in Spiritum sanctum. Ita Casmannus in Luct. peccat. cap. 5. sect. 4. pag. 98. utiliter consulit, non ex abisso voluntatis occultâ, aut primis causis electionis, sed ex fundamento Electionis Christo, & ex revelato Evangelio certitudinem esse petendam. Verùm quicquid Calviniani prætendant, certissimum est & irrefragabile, stante ipsorum doctrina & hypothesis in dogmate de prædestinatione, nullum ab iis tentatum, posse erigi, nullum de salute sua posse confirmari, & certiorari, quod ad oculum ita demonstro: *Quicumque particularem electionem ad vitam æternam ita definiunt, quasi Deus absolutâ quadam voluntate paucos quosdam & quidem minimam partem ex universo genere peccatorum ordinârit & per filium ad vitam redemerit, reliquis omnibus, non ex**

non ex futura impoenitentia intuitu, sed absoluto quodam odio & decreto, ad inevitabilem perditionem efficaciter destinatis, illi profecto non possunt unumquemque de salute sua bene sperare jubere. Sed prius nonnulli Calviniani faciunt, quod ex propriis ipsorum libris alibi prolixius demonstrari solet. Ergo posterius non possunt. Vide Dn. Mehlfürerum in vindiciis Evangeliorum, Domin. Reminis.

Quæstio VII.

An promiscuè quibusvis peccatoribus aditus pateat ad sacram Synaxin?

Rectè & piè in Ecclesiis nostris sacrae Cœnae usus denegatur iis, de quibus certò constat, quod sceleratam agant vitam, & pertinaciter in impoenitentia perseverent, idque tam diu donec tandem ad frugem se recipiant. Præterquam enim, quod ejuscemodi obstinatè impii judicium sibi manducarent ac biberent, rei que fierent corporis & sanguinis CHRISTI, non dijudicando illa 1. Cor. 10, 29. Salvator noster severè prohibet, ne sanctum demus canibus, ne margaritas nostras mittamus ante porcos Matth. 7. 6. Et in præsentì Evangelio dicit: Non esse bonum, panem filiorum obicere canibus, commodè enim & huc quadrant hæc verba. Abutitur autem iis ad dissimile negotium, nempe ad manducationem indignorum. Ursinus in Catech. pag. 593. recitante Eschardo in Fasc. Cont. p. m. 570. hoc modo: Non est honestum panem filiorum, projicere canibus: Corpus CHRISTI est panis filiorum, impij verò sunt canes: Ergo impij & indigni non participant corpus & sanguinem Christi in Cœna. Verùm ἐδὲν πρὸς δόγμωον. Nam 1. Canes in hoc dicto non representant impios in Ecclesiæ gremio constitutos, sed κτηνολόγους & πρῶτας illos, qui sunt extra Ecclesiæ pomeria. 2. Panis non denotat corpus Christi in Cœna vescendum, sed præcipuè miraculorum gratiam. 3. Canes verè edunt panem, licet immeritò objectum & filiis ereptum. 4. Rem ipsam, cui probandæ hoc dictum assumitur, in sacris literis habemus expressè declaratam, quod nempe & impij talem manducant panem, qui sit κοινωνία communicatio seu participatio corporis Christi, quod levi hac ratiunculâ negari non potest. Plura vide apud Mehlfür. l. antea add.

Quæstio VIII.

An fides justificans sit Fiducia?

Salvifica fides secundum tenorem divini Codicis brevissimè, & rectissimè definitur, quod sit *veræ doctrinæ agnitio & gratiæ Dei per Christum redemptorem in promissione Evangelij fiducialis apprehensio*. Tres constituuntur illius partes, rectius actus 1. *Notitia* sive cognitio & illuminatio in mente, qua *credimus Deum*, aut quædam *de Deo*, ut quod sit sapiens, verax, iustus, bonus, Unus in Essentia, Trinus in personis, quod miserit Filium in plenitudine temporis Redemptorem generis humani & c. *Job. 17. 3. & 8. 7. Pet. 2. 21. 1. Ioh. 2. 3. & 4. c. 4. 16. 2. Assensus firmus*, quo *credimus Deo*, approbamus & pro veritate habemus omnia in Sacris proposita solam propter auctoritatem dicentis Dei, quæ infallibilis *Hebr. 11. 1. 3. Fiducia* sive apprehensio & receptio fiducialis in voluntate, quæ *credimus in Deum*, Dei que filium, omnem in ipso spem ponentes & gratiæ promissiones firmiter nobis applicantes. *Scholastici* quidem, & *Romanenses* fingunt, fidem esse simplicem historiæ sacræ notitiam, quæ cum peccato etiam mortali simul stare queat usque adeò ut *Hieron. Torrens* l. 2. *August. Confess. cap. 5. § 4.* affirmare non dubitaverit, fidem in hominibus sceleratis manere posse, referente *D. Hüttero in Form. Concord. pag. 295*, Verùm sola notitiâ, aut etiam assensu nudo, fidem salvificam constare, præter & contra Scripturam audacter nimis astruitur. *Fides* certè tam splendidis nominibus indigitatur, quæ eam esse fiduciam clarè docent, vocatur *πληροφορία* plena persuasio *Rom. 4. 21. Hebr. 6. 11. cap. 10. 22. παρρησία* libertas *Ephes. 3. 12. 1. Ioh. 3. 21. πεποιθὲν* firma fiducia 2. *Corinth. 3. 4. Phil. 3. 4. κἀυχία* vel *κἀυχίσις* gloriatio *Rom. 5. 2. κατάληψις* *Phil. 3. 12. ἀψις* *Χεῖρ* receptio Christi *Iob. 1. 12. εὐπιστία*, ein gewisse Zuversicht / ut *Luth.* vertit, *Hebr. 11. 1.* Plures rationes subministrat *Dn. D. Menzerus in disp. contra Pist. thesi 103. & seqq.* Exemplum est nobis mulier Chananæa, cujus fides illustri celebratur præconio, non quia nuda erat notitia vel assensus, sed præcipuè immota fiducia, quod omnes circumstantiæ loquuntur, describitur namque gravissima fidei lucta, qua tentationes de indignitate & particularitate scemina hæc for-

fortissimè vicit & superavit, nil prorsus dubitans, se opem & auxi-
llum à Christo esse consecuturam. Hanc plenariam persuasio-
nem firmamque fiduciam Christus fidem nominat *Hunnius in Com.
Matth. pag. 522. Edit. Franc. in Oct.* diffiteri hoc adeò non potuit
Bellarminus, ut lib. I. cap. 11. col. 963. A. scribat, *Fides qua impetrantur
miracula magna esse dicitur, ut etiam gignat fiduciam quandam impetran-
di, quod petitur, nam propterea dixit Dominus Chananaea, O mulier magna est
fides tua.*

Quaestio IX.

An fides Chananae sibi peculiariter
applicaverit promissiones
de Christo?

Chananae fidem veram & verè fuisse magnam, licet ratione
doctrinae Evangelicae adhuc obscuriusculam, jam aliquoties dixi-
mus. Persuasa erat, Christum esse Filium Davidis, promissum il-
lum mundi Messiam, qui corporis & animae salutem conferreret.
Hoc non tantum firmiter credidit, sed etiam sibi applicavit, dum
sui vult ipsum misereri, imò heroico animo tantam concepit fidu-
ciam, ut citius clamare & orare non desierit, donec, quod petierat,
impetrasset. Annon autem hoc est, Dei promissiones, quod cre-
dentibus in eum per Christum propitius futurus sit, sibi in particu-
lari applicare, certoque credere, quod sibi peculiariter Deus sit pro-
pitius? Protervè quidem & impudenter negat *Stapletonus part. 3.
prompt. Cathol. pag. 43.* sic inquit, *Certissimè constat, mulieris fidem
nihil simile aut affine habuisse.* Sed videbimus, quae tantae certitudinis
fundamenta. Pergit, *Mulier erat Chananaea gentilis, verbi Dei & pro-
missionum ejus, quae penes solos Iudeos tunc erant, penitus ignara, in doctrina
legi non educata, extra foedus populi, unde eam Christus canem vocat, quasi
extra numerum filiorum, quomodo ergo promissiones in verbo, quae ad illam
non pertinebant, sibi applicare potuit?* Infirma profectò consequentia,
quasi verò promissiones de Christo tantum intra Synagogas Ju-
daeorum conclusae mansissent, quae tamen per conciones & mira-
cula longè lateque disseminabantur, & constanti fama ad remorio-
res quoque populos jam pridem devenerant, nedum ad hanc mulie-
rem,

rem, quæ Judæis admodum vicina erat, hanc qualemcumq; notiti-
am mirificè in ipsa accendente & confirmante Spiritu S. quomodo
ergò promissionum potuit ignara esse? quomodo non confisa fu-
isset Deum sibi propitium futurum, per Christum? ut Papista nu-
gatur, per Christum, inquam, quem Dominum, id est, Deum esse
agnoverat, quem filium Davidis crediderat, quem flexis poplitibus
adoraverat, cui miseriam suam aperuerat, ipsiusq; sublationem in-
solidum vendicaverat. Et cur quæso fides ipsius tam splendido
encomio à Christo fuisset deprædicata, nisi in Christum fiduciam
suam direxisset? *Respondet* quidem adversarius, *ideo fœmina fidem ma-*
gnam esse, quia de Christi potentia, virtute & bonitate firmissimè conceperat.
Verùm hoc ipsum pro nobis facit, etenim fidem in Christum ejus-
que bonitatem & potentiam non potuit aliunde concipere, quàm
ex promissionibus de Christo, qui ergò prius firma fide amplecti-
tur, ille statim etiam apprehendit posterius, sibiq; peculiariter ap-
plicat; quod erat demonstrandum.

Quæstio X.

Quid possit aliena precatio & fides?

Quivis certè nostrum in hac vitâ tenetur pro aliis orare, ipso-
rumq; salutem sibi habere quàm commendatissimam, sive pii sint
& fratres, sive impii & hostes. Sic enim nos Scriptura docet tam di-
ctis quàm exemplis plurimis. Jubemur orare pro invicem *Iac. 5. 16.* ora-
re pro omnibus hominibus, pro regibus & omnibus in eminentia constitutis
1. Tim. 2. 1. seq. orare pro ijs qui lædunt & insectantur nos *Matth. 5. 44.*
Sic Christus oravit pro crucifigentibus se *Luc. 23. 34.* Abraham pro
Sodomitis *Gen. 18. 23.* Centurio pro servo *Matth. 8. 5.* Stephanus pro
iis, à quibus obruebatur lapidibus *Act. 7. 60.* Accedit ratio, idem ur-
gens, naturale vinculum sumus omnes sociati, membra sumus unius
corporis, quorum uno patiente patitur & alterum condolen-
tiaque afficitur, idem denique requirit *φιλανθρωπία*, mutua cha-
ritas & fraternitas. Neque preces ejusmodi inutiles sunt & va-
næ, sed impetrant alijs beneficia temporalia & corporalia, Nobis
obtinuit, ut impius Cham servaretur in Arcâ, Paulus ut omnes
animæ in naufragio à morte custodirentur, Seniores Iudeo-
rum ut filia Archisynagogi sanaretur, Chananea, ut diabolus
ejiceretur. Imò salvifica dona gratiæ fidemque ipsam aliena inter-
cessio amicorum DEI non rarò impetrare valet, si quis enim
videt

viderit fratrem suum peccare peccatum non ad mortem, petet, & dabit ei Dominus vitam 1. Iohan. 5. 16. hoc est, dabit ei fidem propriam, qua possit apprehendere vitam, exponente D. Hunnio in Art. de Sacram. cap. 12. pag. 196. Edit. VViteb. in Oct. Cæterum longius progrediuntur illi, qui fidem alienam ad conferendam salutem sufficere autumant, quam sententiam olim Bernhardum tenuisse, refert Cent. Magd. 12. col. 844. idque per exemplum fidei tantoperè in Chananæa de- prædicatæ demonstrare voluisse, indeque conclusisse, Infantes etiam sine propria fide in fidem Ecclesiæ baptizari. Sed falsum est, nam iustus sua fide vivet Habac. 2. 34. Roman. 1. 18. & proprio corde creditur ad justitiam Rom. 10. 10. imò solus is, Quicumque crediderit, salvatur Marc. 16. 16. Sicut n. nemo eruditus est aliena eruditione individuali, nemo vivens alienâ vitâ, ita aliena fides nemini unquam salutē conferre potest. Et si igitur fidē à Deo aliis impetramus, discrimen tamē est inter ipsam collationem, & fructuosam applicationem, hæc tamdiu abest, donec fides propria interveniat, ideoque sola collatio, quam impetrant fideles, ad salutis consecutionem nihil facit, impossibile semper manet, participationem spiritualium Christi beneficiorum sine propria fide fieri posse.

Errores

Ex Adversariorum Postillis collecti.

I.

Christus prius ab alia muliere superatus est, ab eâ planè de qua dicitur, Cingulum tradidit Chananæo Proverb. 31. quo scilicet vestes colligeret sibi que aptaret. Quam pulchrè Deo vestem aptaverit humanitatis, qua habitu inventus ut homo est, quis loquitur? De Chananæa dicitur, magna est fides tua, de illa verò Beata quæ credidisti de hac, fiat tibi sicut vis, de illâ perficientur in te, quæ dicta sunt tibi à Domino, inter hæc verò à Domino ei dicta unum est, esse illam.

E

homi-

hominum matrem, advocatam & omnium bonorum obtentricem; hoc in
Maria quotidie perficitur, ideo ad eam accedamus. *Orosius Tom. 1,
Conc. Fer. 5. post Dom. 1. Quad. pag. 500.*

II.

Es stellet vns die Evangelische Histori drey fürneme Fra-
wen / als auff einem Theatro für Augen / das Weib / welches
zwölff Jahr den Blutgang gehabt / das heutige Cananeische
Weiblein / vnd Magdalenam. Diese drey Weiber bedeuten
die drey Theil der Busse / das erste / welches bey ihr selbst redet /
die inwendige Reu / das zewente / welches dem HErrn nach-
schreyet / die Beicht / Magdalena aber / welche Specerey mit ihr
bracht / die Gnugthuung. *Bessius in Postilla à Tympio Germanice edita
Dom. 2. Quad. pag. 220. col. 2.*

III.

Die Newchristen wollen das hochwürdige Sacrament
den zarten Fronleichnam Jesu Christi nicht anbeten / ihm
nicht Reuerent thun / Psuy dich du böser Teuffel in der Hells
Eccius in Post. Conc. 2 super Evang. de Chan.

IV.

Nie siehestu / wie krefftig der Glaube sey gewesen / vnd wie
er den Teuffel austrieben hat von der Tochter / die nicht ge-
genwertig gewesen / darumb dich nicht sol wundern / das der
Glaub der Christlichen Kirchen / die vnser Mutter ist / auch
krefftig sey / den Teuffel vom Kind zu treiben / wenn man die
exorciret vor der Tauff / vnd den Teuffel von ihm beschwert /
denn hie ist dergleichen geschehen mit der Frawen Tochter.
Idem ibid.

V.

Fides quia perditur, credendo quod sola sufficiat, cum solis
fundamentis non constet domus, ideo Lutheranus eam magni-
faciens, quasi præter eam nihil aliud sit opus, perdit illam. *Salmeron-
Tom. 6. fol. 129. col. 2.*

VI. Fides

VI.

Fides à Christi fidelibus diligenter est servanda & custodienda, tum quia necessaria est ad salutem, ut bona opera sint meritoria, tum quia diabolus ei magis insidiatur quam bonis operibus, quia bona opera non salvant sine fide.

Discipulus de Tempore Sermone 41.

Gloria nunc soli sit maneatque Dei.

Faint, illegible text at the top of the page, possibly bleed-through from the reverse side.

Faint, illegible text in the upper middle section of the page.

Faint, illegible text in the middle section of the page.

Faint, illegible text in the lower middle section of the page.

94 A 7385

ULB Halle
002 728 095

3

VD17

1. An die ...
2. ...
3. An die ...

17
C A T I O

νικτικη
minicæ secundæ

ve Reminiscere.

DUCE

S I D E

n.
GERHARDO

PROFESSORE,

demia Jenensis Re-
Facult. Decano.

ore honorando,

AL T H E R U S

G E N S I S,

Decembris.

DC. XVII.

N Æ

TEINMANNL